



Vznešenější cesta

Pavlova cesta lásky

František Trstenský



František Trstenský (1973) pochádza z Tvrdošína na Orave. Je kňazom Spišskej diecézy, vysokoškolským profesorom a odborníkom na biblické vedy. V Jeruzaleme absolvoval biblické štúdiá (2000-2004). Odbornej i laickej verejnosti je známy početnými publikáciami s biblickým zameraním.

Pavlov hymnus na lásku patrí medzi najznámejšie texty Svätého písma. Jeho pôvab strhuje a hĺbka nadchýna. Paradoxne Pavol tento text nenazýva slovom hymnus, ale cesta: „A ešte vznešenejšiu cestu vám ukážem“ (1 Kor 12, 31). Láska je najvyšším darom Božej milosti, ktorá sa získava namáhavým putovaním. Autor tejto brožúrky prináša krátky pohľad na apoštola Pavla a jeho cestu lásky, ktorú ponúka v Prvom liste Korinťanom.

František Trstenský

VZNEŠENEJŠIA CESTA

Pavlova cesta lásky

František Trstenský

VZNEŠENEJŠIA CESTA

Pavlova cesta lásky

2020

© František Trstenský 2020
Teologický inštitút v Spišskej Kapitule –
Spišskom Podhradí
Teologická fakulta v Košiciach
Katolícka univerzita v Ružomberku

**Vznešenejšia cesta
Pavlova cesta lásky**

Nihil obstat a recenzia
Mons. ThDr. Alojz Frankovský, PhD.
doc. PhDr. ThDr. Daniel Slivka, PhD.

Imprimatur
Mons. ThDr. Štefan Sečka, spišský diecézny biskup
9. 8. 2019, č. 6/2019

Jazyková spolupráca
Mgr. Lenka Horáková

Úprava textu a zalomenie
Mgr. Marián Jabrocký

Návrh obálky
Andrej Ondrejka

V našich slovenských podmienkach sa viera často prežíva v spoločenstve, ktoré sa stretáva v kostole (kňazi, miništranti, kostolníci, zboristi, organisti...). Je to aj môj prípad. Toto krátke zamyslenie venujem mojej rodnej farnosti Tvrdošín, najmä ľuďom, s ktorými som prežíval svoju vieru i každodenné zážitky a s ktorými ma dodnes spájajú vzácne putá. Ďakujem za ich blízkosť, záujem a podporu.

„Našla som vetu, ktorá mi priniesla úľavu: „Usilujte sa o vyššie dary milosti. A ešte vznešenejšiu cestu vám ukážem.“ Apoštol tu upozorňuje, že ani vyššie dary milosti nie sú ničím bez lásky a že láska je tá najvznešenejšia cesta, ktorá bezpečne vedie k Bohu. Konečne som našla pokoj.“

Svätá Terézia z Lisieux (1873 - 1897)

OBSAH

Predhovor.....	8
Najvyšší dar Božej milosti.....	12
Vznešenejšia cesta	25
Na záver.....	42

PREDHOVOR

Apoštol Pavol je hlbokým teológom s náročným slovníkom. Keď sa však začítame do jeho listov a prenikneme do jeho spôsobu myslenia a vyjadrovania, odhalí sa nám bohatý a citlivý duchovný svet tohto apoštola národov. Pavol vo svojich listoch predstavuje predovšetkým to, ako pochopil Kristovo evanjelium a ako podľa neho žije. Je to jeho meditácia, ba až kontemplácia nad evanjeliom, ktoré prijal od Ježiša Krista a ktoré nestojí akoby mimo neho, ale ho celého preniká. Pavol to, čo verí, učí, a čo učí, aj uskutočňuje. Krásnu ozvenu tohto Pavlovho rozhodnutia nachádzame pri diakonskej vysviacke, keď biskup vloží diakonom do rúk evanjeliár so slovami: „Prijmi evanjelium Kristovo. Stal si sa jeho hlásateľom. Dbaj, aby si to, čo čítaš, veril, čo veríš, učil, a čo učíš, aj uskutočňoval.“

Pavlovo prepojenie viery, náuky a života je pravou podstatou spirituality kresťana. V nasledujúcich riadkoch priblížim Pavlovu cestu lásky so želaním, aby sme aj my po nej kráčali.

PREDHOVOR

Ďakujem všetkým, ktorí ma naďalej úprimne podporujú svojim priateľstvom, záujmom a pomocou.

Spišské Podhradie 28. februára 2020

12, 31 Ale usilujte sa o vyššie dary milosti. A ešte vznešenejšiu cestu vám ukážem.

13, 1 Keby som hovoril ľudskými jazykmi aj anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som ako cvenďiaci kov a zuniaci cimbal. 2 A keby som mal dar proroctva a poznal všetky tajomstvá a všetku vedu a keby som mal takú silnú vieru, že by som vrchy prenášal, a lásky by som nemal, ničím by som nebol. 3 A keby som rozdal celý svoj majetok ako almužnu a keby som obetoval svoje telo, aby som bol slávny, a lásky by som nemal, nič by mi to neosožilo.

4 Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nevystatuje sa, 5 nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuluje sa, nemyslí na zlé, 6 neteší sa z neprávosti, ale raduje sa z pravdy. 7 Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží. 8 Láska nikdy nezanikne. Proroctvá prestanú, jazyky zamĺknú a poznanie pominie.

9 Lebo poznávame len sčasti a len sčasti prorokujeme. 10 Ale keď príde to, čo je dokonalé, prestane, čo je len čiastočné. 11 Keď som bol dieťa hovoril, som ako dieťa, poznával som ako dieťa, rozmýšľal som ako dieťa. Keď som sa stal mužom, zanechal som detské spôsoby.

12 Teraz vidíme len nejasne, akoby v zrkadle, no potom z tváre do tváre. Teraz poznávam iba čiastočne, ale potom budem poznať tak, ako som aj ja poznaný. 13 A tak teraz ostáva viera, nádej, láska, tieto tri; no najväčšia z nich je láska.

NAJVYŠŠÍ DAR BOŽEJ MILOSTI

Pavlov hymnus na lásku (1 Kor 12, 31 – 13, 13) patrí medzi najznámejšie texty Svätého písma. Jeho pôvab strhuje a hĺbka nadchýna. Avšak neraz ho vnímame úplne zúžene, len ako liturgické čítanie pre sobášne obrady. Pavol ho nenapísal snúbencom, ale kresťanskému spoločenstvu v Korinte ako konkrétny návod životného štýlu pre Ježišových nasledovníkov. Paradoxne Pavol tento text nenazýva slovom hymnus, ale cestou: „*A ešte vznešenejšiu cestu vám ukážem*“ (1 Kor 12, 31). Láska je najvyšším darom Božej milosti, ktorá sa získava namáhavým putovaním. Vyžaduje vynaloženie úsilia a potu. Možno niekedy prídeme na rázcestie a nevieme, kadiaľ pokračovať, alebo dokonca zídeme z chodníka. Pozrime sa v krátkosti na apoštola Pavla a jeho cestu lásky, ktorú ponúka v Prvom liste Korinťanom, lebo Božie slovo zaznieva aj pre náš život, aby sa stal cestou lásky.

Korint

Mesto Korint leží na okraji Peloponézskeho polostrova a pevniny Grécka, na tzv. Istmij-

skej šiji. Bolo založené v 10. storočí pred Kr. Jeho dejiny je možné rozdeliť do dvoch období. Prvé obdobie je grécke, keď Korint prekvital od 5. storočia pred Kr. ako mestský štát, až kým ho nezničil rímsky konzul Lucius Mummius v roku 146 pred Kr. Druhé obdobie je rímske, keď mesto obnovil Július Cézar v roku 44 pred Kr. a dal mu meno „Colonia Laus Iulia Corinthiensis“ = „Kolónia Korint na počesť Júlia“. Obnovené mesto dostalo rímsky vzhľad a organizáciu. Začali ho osídľovať prisťahovalci z Itálie, predovšetkým vojnoví veteráni, slobodní občania, obchodníci a robotníci. Väčšina obyvateľstva hovorila po grécky. Napriek bohatstvu mesto malo aj mnoho chudobných. Asi aj preto jestvovalo v tej dobe príslovie: „Nie každý si môže dovoliť cestu do Korintu.“ To znamenalo, že životné náklady v meste neboli pre každého. Od roku 582 pred Kr. Korint organizoval každé dva roky tzv. istmijské hry na počesť pohan-ského boha Poseidona, ktoré sa svojím významom radili hneď za tie olympijské. Za svoj ekonomický rozvoj mesto vdáčilo dvom prístavom. Na juhovýchode to boli Kenchry v Saronickom zálive vzdialené od mesta asi 10 km a slúžili pre

lode prichádzajúce z Malej Ázie. Lechaion ležal asi 3 km západne od mesta v Korintskom zálive a slúžil pre lode z Itálie. Mesto zažilo najväčší rozmach v období od cisára Augusta (27 pred Kr. – 14 po Kr.) až po Nera (54 po Kr. – 68 po Kr.). Odhaduje sa, že Korint mal v 1. storočí po Kr. asi 100 000 obyvateľov a bol sídlom prokonzula Achájska.

Pavol v Korinte

O Pavlovom pôsobení v Korinte hovoria Skutky apoštolov 18, 1- 17. Apoštol prišiel do mesta počas svojej druhej misijnej cesty okolo roku 51 po Kr. Prijal ho židovský manželský pár Akvila a jeho manželka Priscilla, ktorí prišli z Ríma. Títo manželia boli už kresťanmi, ktorí vieru prijali v hlavnom meste Rímskej ríše. Pavlovi poskytli ubytovanie a prácu, keďže ako on vyrábali výrobky z kože. Istý čas Pavol býval aj v dome Títa Justa. O tejto postave však nič bližšie nevieme. Ak sa dnes pri evangelizácii využíva svet médií, sociálne siete a internet, Pavol využil možnosti, ktoré mu poskytoval vtedajší Korint. Mesto malo výhodnú pozíciu, keďže bolo nielen obchodnou, ale aj kul-

túrnou a náboženskou križovatkou. To Pavlovi umožnilo šíriť myšlienky kresťanstva do ďalších častí vtedajšej Rímskej ríše. Počas svojho 18-mesačného pobytu v tomto meste napísal aj dva listy spoločenstvu veriacich v Solúne (Prvý a Druhý list Solúnčanom).

Prvý list Korinťanom

Aj po svojom odchode Pavol udržiaval kontakt s kresťanským spoločenstvom tohto mesta. Dôkazom sú dva zachované novozákonné listy, ktoré sú adresované veriacim v Korinte. Chcem sa dotknúť prvého z nich, tzn. Prvého listu Korinťanom. Pavol ho napísal v Efeze niekedy okolo roku 54 po Kr. List je dôležitý aj preto, že obsahuje mnohé historické údaje, ktoré nám pomáhajú pochopiť nielen situáciu kresťanského spoločenstva v Korinte, ale predovšetkým Pavlov pohľad, akým spôsobom majú kresťania žiť svoju vieru v multikulturálnom prostredí. V tom je veľmi aktuálny aj pre našu dobu.

Pavlov tímový duch

Pavlovo misionárske úsilie v nás vzbudzuje obdiv. Jeho neúnavnosť a horlivosť pri šíre-

ní evanjelia sú trvalým príkladom a záväzkom pre Cirkev v každej dobe. Jeho činnosť však bola podporovaná množstvom spolupracovníkov a bez nich by len sotva dosiahla rozmery, ako ich poznáme. Pavlove listy a Skutky apoštolov nielenže nezakrývajú túto skutočnosť, ale dokazujú, že Pavol bol človekom vzťahov, bol apoštolom schopným pre Kristovo evanjelium získať, nadchnúť a počúvať vždy nových spolupracovníkov. Nevšímať si Pavlovu schopnosť pre „tímovú prácu“ znamená stratiť významnú črtu jeho osobnosti. Keď čítame jeho listy, nájdeme v nich dlhý rad mien jeho spolupracovníkov (Sílas, Timotej, Títus, Aristarchus, Epafras, Apollo, Erastus, Andronika, Juníáš, Jason, Lýdia, Oneziforus, Tychikus atď.). Už v tomto vidím krásny podnet pre dnešný život Cirkvi. Pri ohlasovaní Kristovho evanjelia kňaz nemôže byť osamoteným apoštolom. Spolupráca, spoločenstvo alebo v modernej reči „tímová práca“ je nevyhnutnou podmienkou, aby Kristovo evanjelium rástlo v duchu Pavlových slov: *„Ja som sadil, Apollo polieval, ale vzrast dal Boh.“* (1 Kor 3, 6)

Vlastnosti spolupráce

V duchu Pavlovej spirituality je dôležité pri práci pre Božie kráľovstvo pamätať na tri prvky spolupráce:

1. Získať spolupracovníkov. V časoch totality z dôvodu prenasledovania a postihov bola pastorácia postavená na kňazovi. Máme príklady horlivých laických veriacich, práce v malých spoločenstvách atď., ale predsa vo všeobecnosti sa život vo farnostiach odvíjal od kňaza. Keďže kňaz nechcel vystaviť nebezpečenstvu straty zamestnania alebo šikanovania svojich veriacich, neraz vzal zodpovednosť na seba, hoci riskoval pozbavenie štátneho súhlasu, vyhrážky, nátlak, prekladanie z miesta na miesto a pod. V tomto smere dnes Cirkev môže slobodne angažovať v práci laických veriacich. Cirkev na Slovensku po 30-tich rokoch od pádu totality ešte na viacerých miestach čelí osamelej pastorácii. Nesmieme podľahnúť pocitu sebestačnosti – vystačíme si s tými, ktorých už máme. Majme odvahu získavať pre Kristovo evanjelium vždy nových spolupra-

covníkov. Spolupráca biskupa s kňazmi, kňazov medzi sebou, kňazov a laikov je nevyhnutnosťou, aby Božia stavba rástla. Pavlova činnosť nespočívala iba v ohlasovaní Krista, ale aj v zakladaní kresťanských spoločenstiev, v ktorých ustanovil predstavených, aby aj po jeho odchode pokračovali v evanjelizačnej práci. V našich spoločenstvách vieru nielen prežívame, ale ju máme aj odovzdávať. Rovnako aj našu angažovanosť v miestnom spoločenstve, najmä vo farnosti.

2. Nadchnúť pre Božie kráľovstvo. Pavlovo pôsobenie na misijných cestách je opísané týmito slovami: *„Posilňovali srdcia veriacich a povzbudzovali ich, aby vytrvali vo viere, a že do Božieho kráľovstva máme vojsť cez mnohé utrpenia.“* (Sk 14, 22) Pavlova horlivosť za Pánov zákon ešte pred jeho povolaním za apoštola bola známa. Keď sa stal Kristovým apoštolom, túto horlivosť zapojil do služby evanjelia. Nadchnúť spolupracovníkov znamená ukázať im evanjelium také, aké skutočne je – radostným posolstvom. Často nám to pripomína terajší

Svätý Otec František. Náš pohľad nemôže ostať len pri jednej strane mince, ktorou sú ohrozenia viery (liberalizmus, konzumizmus, sekularizmus, vlažnosť). Iste, všetci si uvedomujeme tieto negatívne bremená, ale pamätajme aj na slová Apoštola národov: *„Kto nás odlúči od lásky Kristovej? (...) ani smrť, ani život,... ani výška, ani hĺbka.“* (Rim 8, 35 - 39) My, kresťania, v našich slovenských podmienkach môžeme a máme aj verejným spôsobom prejať to, čím je Kristovo evanjelium. Sme povolaní ukázať, že viera je slobodnou odpoveďou človeka, ktorý sa pre Krista rozhodne z osobného presvedčenia, lebo kresťanstvo mu ukáže, ako správne praktizovať slobodu a ako rozlišovať veci, ktoré sú skutočné od tých, ktoré sa iba zdajú byť také.

3. Počúvať druhých. Pri každej liturgii zaznieva na konci čítania zo Svätého písma zvolanie: Počuli sme Božie slovo, resp. slovo Pánovo. Nie je to iba formálne ukončenie textu, ale skutočné vyjadrenie postoja človeka. Schopnosť počúvať je vo Svätom písme synonymom otvorenosti pre

Božie pôsobenie, vyjadrením poslušnosti voči Pánovmu slovu a pripravenosti konať podľa vypočutého slova. Z tejto vertikálnej roviny je nevyhnutný prechod do horizontálnej roviny – počúvať spolupracovníka, brata, sestru... Veľa podnetov Ducha Svätého ostáva nevypočutých práve z dôvodu našej neochoty počúvať druhých. Budíme otvorení porozumieť tomu, čo nám bolo povedané, a argumentom, ktoré zazneli. Zhromaždenie apoštolov na sneme v Jeruzaleme sa vyznačovalo schopnosťou počúvať a ich prostredníctvom Boh urobil veľké veci: *„Celé zhromaždenie stíchlo a počúvali Barnabáša a Pavla, ktorí rozprávali, aké veľké znamenia a divy urobil Boh prostredníctvom nich medzi pohanmi.“* (Sk 15, 12)

Nádoba pre Krista

Povolanie kresťana nie je len osobnou výsadou, ale má aj širší rozmer. Pavol sa stal nádobou, v ktorej Kristovo evanjelium prichádza ku všetkým ľuďom: *„Jeho som si vyvolil za nádobu,*

aby zanesol moje meno pohanom aj kráľom i synom Izraela.“ (Sk 9, 15)

Pozrime sa teraz pod vplyvom Pavlovho povolania na naše vlastné povolanie:

1. Pavlovo povolanie za apoštola je pre nás jedinečnou príležitosťou poďakovať Bohu za naše povolanie byť kresťanom, pracovať pre Božie kráľovstvo. Je príležitosťou prosiť o horlivosť, s akou Pavol ohlasoval Kristovo evanjelium. Pre neho sa povolanie za apoštola na ceste do Damasku stalo udalosťou, ku ktorej sa neustále vracal, meditoval o nej a odvolával sa na ňu. Deň krstu veriaceho človeka má byť udalosťou, ku ktorej sa počas celého života bude neustále vracáť, ktorú si bude celý život uchovávať. Pre mladého človeka je takýmto významným dňom prijatie sviatosti birmovania. Pre kňaza je to kňazská vysviacka. Nestratili sme nič z prvotnej horlivosti? Poznáte deň svojho krstu a pripomínate si ho?
2. Byť kresťanom nie je nejaký nový filozofický prúd alebo spolok intelektuálov. Kresťanmi sme iba vtedy, keď stretávame

osobne Krista. Iste, Pán Ježiš sa nám dnes nezjavuje takým spôsobom ako Pavlovi, keď ho urobil apoštolom pohanov. Avšak aj my ho môžeme stretnúť pri čítaní Svätého písma, v modlitbe, vo sviatostiach, v liturgickom živote Cirkvi, v spoločenstve ostatných bratov a sestier.

3. Pavol veľmi správne porozumel, že povolaním za apoštola nejde o jeho osobnú výhodu alebo o postavenie. Je to povolanie pre službu Božiemu kráľovstvu. Krsťom sme sa začlenili do viditeľného spoločenstva bratov a sestier v Cirkvi. Svätosti kňazstva a manželstva sa nazývajú aj sviatosťami služby spoločenstvu. Ich prostredníctvom osobitným poslaním slúžime budovaniu Božieho ľudu a prostredníctvom služby iným prispievame k vlastnej spáse. Kňazi i laickí veriaci sú povolaní stať sa nádobou, v ktorej prinášajú Boha iným ľuďom.

Kristovo tajomné telo

Vráťme sa však späť do Korintu, kde Pavol založil jedno z najväčších spoločenstiev ranej

Cirkvi. V Korinte sa kresťanstvo ocitlo v situácii, ktorú dovtedy nepoznalo. Robotník v prístave, otrok v dome rímskeho občana, korintský aristokrat, chudobné vdovy, ale aj vznešené ženy funkcionárov mesta, Gréci, Židia Rímania, otroci, slobodní atď. sa zrazu ocitli spoločne v jednom zhromaždení, ktoré spájala viera v Krista, ale sociálne a ľudské rozdiely ostali. Vznikali aj napätia a rozdelenia, vznikali skupinky - „ja som Pavlov, ja som Apollov“, ako to čítame v Prvom liste Korinťanom 1, 12. V danej chvíli im Pavol v tomto liste zanechal výnimočný obraz Cirkvi, ktorý nepochádza zo Starého zákona (ovčinec, vinica, Boží ľud...), ale je Pavlovým originálom. Je ním Cirkev ako tajomné Kristovo telo, v ktorom každý úd má svoje miesto, svoju dôležitosť, svoje poslanie. Poznáme všetci dobre Pavlove slová o tom, že oko, hlava, nemôže povedať ostatným údom, že ich nepotrebuje (porov. 1 Kor. 12, 12 – 27). Skutočná solidarita sa prejavuje najmä v utrpení. Vtedy sa prejavuje skutočný záujem a starostlivosť o druhého. Je zaujímavé si všimnúť, že Pavol ako príklad zámerne použil výrazne odlišné časti ľudského tela: oko a ruka, hlava a nohy. Je to

odkaz na rozmanitosť spoločenstva veriacich, v ktorom dary môžu byť niekedy veľmi odlišné, a predsa všetky vzájomne potrebné. Nie je správne vyzdvihovať niektoré dary iba preto, lebo sú viditeľnejšie a iné prehliadať, lebo sú menej nápadné.

Pri rozmanitosti nášho veku, zaradenia, farností a regiónov potrebujeme budovať medzi sebou jednotu, spolupatričnosť, vzájomnú podporu a úctu. Je dôležité, aby sme si vážili službu jeden druhého. Nie všetci sú biskupmi, kňazmi, členmi hospodárskych rád, miništrantmi, spevákmi atď. Nikdy však nemôžeme tomu druhému povedať, že ho nepotrebujeme, alebo je menejcenný. Nemôžeme sa k nemu ani tak vnútorne nastaviť a už vôbec nie správať. Prerozjímajme nanovo Pavlov obraz Cirkvi ako tajomného Kristovho tela na naše podmienky. Nejde len o vymenovanie rôznych darov, ale predovšetkým o správne porozumenie ich rozmanitosti a potrebnosti v našich spoločenstvách.

VZNEŠENEJŠIA CESTA

Nestačí len hovoriť o službe, o rozdelení kompetencií a ich rešpektovaní, lebo nám hrozí zatrpknutosť z nepovšimnutia, vyhorenie a únava, ktorá zo služby urobí úradníctvo, povinnosť bez srdca. Pavol si bol toho dobre vedomý. Preto v Prvom liste Korinťanom vložil k nádhernému obrazu Cirkvi ako tajomného Kristovho tela ešte ďalší veľkolepý text, ktorý poznáme pod názvom Hymnus na lásku. Pavol mu však dal názov „vznešenejšia cesta“ (porov. 1 Kor 12, 31). Žiaľ, neraz sme ho nesprávne zredukovali na posolstvo pre snúbencov počas sobášneho obradu. Je to však Pavlovo posolstvo veriacim do Korintu, ktorým im ukazuje spôsob realizácie ich viery a každodenného života.

Pavol porozumel, že rozmanité prostredie, rôzne vekové kategórie, odlišná skúsenosť viery atď. potrebujú spojivo, ktorým je láska. Aj my potrebujeme nanovo čítať Pavlovu cestu lásky, ktorá je trpezlivá, dobrotivá, nezávidí, nezmysľá zle... Autor Prvého Petrovho listu hovorí: *„Dajte sa vbudovať aj vy ako živé kamene do duchovného domu, do svätého kňazstva, aby ste priná-*

šali duchovné obety, príjemné Bohu skrze Ježiša Krista.“ (1 Pt 2, 5) Ak kamene nemajú spojivo, zostanú hrbou kameňov. Ak medzi nami nevládne Kristova láska, ostávame jednotlivcami, ktorí síce individuálne budú pracovať na Božom kráľovstve, ale ktorých nič nespája. Kde chýba spojivo, tam nemožno budovať, lebo taká stavba sa neudrží a spadne. Pre Pavla týmto spojivom je láska.

Výraz „cesta“ nemá vo Svätom písme iba geografický charakter, ale v prenesenom význame ho môžeme preložiť ako „spôsob“ alebo „metóda“. Pre Pavla je láska hodnotou, ktorá sa získava namáhavým putovaním; je to cieľ, ktorý je potrebné dosiahnuť. Ba dokonca môžeme povedať, že je to jediný spôsob, ktorý je potrebné aplikovať na kresťanský život. Pre Pavla je táto cesta osobná, nie anonymná. Preto Pavol použije ako hlavnú osobu textu seba.

Láska verzus charizmy

V prvej časti Pavol kladie do protikladu lásku s inými duchovnými darmi v rámci rozličných úloh a darov v spoločenstve veriacich. Aj tie najvznešenejšie aktivity v Cirkvi - dar jazy-

kov, dar prorocstva, poznanie, almužna, ba až vlastné sebaobetovanie – sa bez lásky rozplynú v ničotu. Pavol to zdôrazňuje neustálym porovnaním „*a lásky by som nemal*“. Toto rozlišovanie je veľmi dôležité, lebo dáva do správneho svetla chápanie úloh v korintskej cirkvi a platí aj pre naše spoločenstvá veriacich. Snaha po rôznych úradoch nie je niečo, čo by bolo zlé, musí byť však sprevádzané prítomnosťou lásky. V opačnom prípade by šlo o karierizmus a elitárstvo. Aj v tomto prípade je potrebné mať pred očami Pavlov obraz Kristovho tajomného tela. Jednotlivec vždy musí mať na zreteli budovanie spoločenstva a to, čo osoží celému spoločenstvu. Keď sa na to zabudne, hrozí, že vnútri diecézy či farnosti vzniknú uzavreté skupinky, ktoré nebudujú, ale ničia jednotu.

Centrálne posolstvo

Podobne ako dnes, aj v časoch apoštola Pavla sa slovom láska zvykli označovať aj jej klamné podoby. Ľudia si namýšľajú lásku pri vlastnom egoizme. Pavol dobre vedel, že treba dávať pozor a rozlišovať, čo je láska a čo láska nie je. To je obsahom druhej časti, ktorá veľmi jed-

noducho a jasne hovorí: „Láska je...“; „láska nie je...“ Práve táto časť predstavuje centrálné posolstvo hymnu. Aj my dnes takto jasne potrebujeme vnímať, čo láska je a čo nie je, aby sme sa nezamotali do spleti rôznych karikatúr lásky. Vidíme, že v spoločnosti stále viac dochádza k snahám po zmenách v obsahovej aj formálnej stránke, tzn. k redefiníciám lásky, manželstva, ľudských práv, slobody. Rozhodnutie sa ponecháva na úsudok jednotlivca, ktorý často vychádza zo svojho momentálneho subjektívneho vnímania reality. Keďže človek sa ocitá stále v meniacich sa situáciách, mení sa tým aj jeho hodnotenie toho, čo je v danej chvíli správne, čím vzniká zmätok.

V prípade jednotlivých charakteristík lásky Pavol už nekladie podmienky, od ktorých splnenia závisí realizácia. Mení sa aj spôsob argumentácie. Kým v prvej časti bol aktérom samotný Pavol (keby som hovoril..., keby som mal..., keby som rozdal...), v hlavnej časti je protagonistom samotná charizma lásky. Vymenované vlastnosti sú tvrdením, konštatovaním a istotou, ktorá sa realizuje tu a teraz (takto to je...). Podmetom je vždy slovo láska.

Pavol menuje 15 atribútov - vlastností lásky. Jednotlivé atribúty sú vyvážené, pokiaľ ide o negatívnu a pozitívnu formuláciu. V gréckej pôvodine je väčšina vlastností vyjadrená slovesom. Napríklad v slovenskom preklade sa píše „láska je dobrotivá“, ale v gréckom texte táto veta znie „láska prejavuje dobrotu“. 8 slovies je v negatívnom tvare (čím láska nie je) a 7 v pozitívnom (čím láska je). Teraz ich v krátkosti priblížim.

Vlastnosti lásky

Pri opise jednotlivých vlastností apoštol prechádza až k personifikácii. O láske rozpráva, akoby to bola živá osoba. Pavol chce ukázať, že Božia láska nie je nejaký abstraktný pojem, ale reálna prítomnosť, ktorá sa v Ježišovi Kristovi stala doslova hmatateľná. Autor Prvého Jánovho listu vyznáva: *„Čo bolo od počiatku, čo sme počuli, čo sme na vlastné oči videli, na čo sme hľadeli a čoho sa naše ruky dotýkali, to zvestujeme: Slovo života.“* (1 Jn 1, 1) Podobne aj kresťanská láska musí byť skutočná a nesmie zostať v rovine teoretizovania. To nás ochráni od sentimentálnosti pri čítaní tohto hymnu. Text sa nesmie zredu-

kovať na oslavu lásky, lebo je pozvaním vykročiť na cestu lásky.

Trpezlivá

Grécke sloveso „makrothyméo“ sa skladá z dvoch častí „makrós“ = „dlhý“ a „thýmos“ = hnev“. Výraz má viaceré významy. Znamená „mať trpezlivosť, byť zhovievavý“, ale aj „odďalovať hnev“ alebo „neponáhľať sa s trestom“. Dokonca znamená „znášať urážky a ublíženia zo strany iných“. Na jednej strane sa láska neponáhľa, keď ide o poklesky a slabosti druhých, ale nenáhli sa, ani keď ide o reakciu na urážky smerom k našej osobe. Ako Boh je ten, ktorý je trpezlivý s našimi hriechmi a urážkami voči jeho osobe, aj od nás sa očakáva podobný postoj k našim blížnym.

Dobrotivá

Grécke sloveso „chrestéumoi“ znamená „byť dobrotivý, prejavovať dobrotu, správať sa milo“. Toto sloveso sa v celom Novom zákone nachádza iba na tomto mieste. Láska nerobí rozdiely, nevyberá si, komu ukáže vlúdnu tvár a od koho sa odvráti. Slovamí Origena (185 - 254 po Kr.),

starovekého kresťanského učenca, môžeme povedať, že „*láska je ku všetkým rovnako sladká*“.

Nezávidí

Grécke sloveso „zelóo“ v pozitívnom význame znamená „túžobne si želať“. V tomto zmysle je sloveso uvedené aj na začiatku celého nášho hymnu, kde Pavol hovorí: „*Ale usilujte sa o vyššie dary milosti.*“ (1 Kor 12, 31) Ešte krajšie je to uvedené v 1 Kor 14, 1: „*Dychtite po duchovných daroch.*“ V negatívnom zmysle znamená „závidieť, žiarliť“, a to je náš kontext. Hovorí sa, že na svete jestvujú dva druhy závisti. Prvou je závisť, ktorá túži mať to, čo majú aj iní. Druhá je však ešte horšia, lebo nežiada ani tak, aby ona mala niečo, ale aby to určite tí druhí nemali. V Pavlovom ponímaní láska druhému dopraje a uspokojí sa s tým, čo má.

Nevypína sa

Grécke sloveso „perperéuomai“ má význam „oslavovať seba samého, vyvyšovať seba nad iných“. Láska si nepotrebuje dokazovať vlastné kvality a zásluhy. Láska je pokorná, lebo vie, že nemôže sa nijako inak ponúknuť, iba ako dar.

Nevystatuje sa

Grécke sloveso „fysíoo“ znamená „nadúvať, vyvyšovať sa, vystatovať sa“. Pavol ho používa v tomto liste niekoľkokrát: „Niektorí sa začali tak vyvyšovať, akoby som k vám už nemal prísť.“ (1 Kor 4, 18); „A vy sa ešte vystatujete namiesto toho, aby ste radšej žiaľili a vylúčili spomedzi seba toho, čo sa dopustil takého činu!“ (1 Kor 5, 2); „Ale poznanie nadúva, kým láska buduje“ (1 Kor 8, 1; ďalšie miesta ešte sú v 1 Kor 4, 6. 19). V dnešnom svete sa veľa hovorí o arogancii moci, o arogancii vo vzťahu k človeku. Láska k nadradenosti a arogantnosti sa premieňa na pýchu, ktorá ruine vzťahy. Len taká láska skutočne buduje človeka a posilňuje medziľudské vzťahy, ktorá nie je arogantná.

Nie je nehanebná

Grécke sloveso „aschemonéo“ znamená „správať sa tak, že druhý sa cíti zahanbený“. V gréčtine pre „milosť“ a pre „šarm“ jestvuje jedno slovo „cháris“. Láska vystupuje so šarmom. Niektorí veriaci sú presvedčení, že kresťanstvo musí vystupovať so silou, ale charakteristikou kresťanskej lásky je slušnosť a takt.

Nie je sebecká

Slovenský výraz „nie je sebecká“ je v porovnaní s gréckym originálom zúžený. Grécky výraz „u zetéi ta heautés“ môžeme preložiť „nehľadá veci, ktoré jej patria“. Dokonca by sme to mohli preložiť „láska netrvá na veciach, na ktoré má právo“. Vo svete jestvujú ľudia, ktorí neustále pripomínajú, čo všetko je ich právom, ale už menej to, čo je ich povinnosťou. Keď začíname myslieť na seba, strácame lásku.

Nerozčuľuje sa

Grécke sloveso „paroxýno“ prekladáme „hnevať sa, búriť sa“, ale aj „vyvolávať hnev“. Toto sloveso nájdeme v Sk 17, 16: „*Kým Pavol na nich v Aténach čakal, búril sa v duchu, keď videl, že mesto je oddané modlárstvu.*“ V hymne na lásku je vyobrazený dvojité rozmer. Láska nielenže nereaguje na agresiu, ale sama ju nevyvoláva, nedáva podnet na hnev. Takáto láska je dielom Ducha Svätého: „*Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého, ktorého sme dostali.*“ (Rim 5, 5)

Nemyslí na zlé

Grécke sloveso „logízomai“ neznamená iba „myslieť“. Vyjadruje vedomú činnosť, pri ktorej človek úmyselne ukladá do pamäti predchádzajúce udalosti s cieľom zapamätať si ich v zmysle „robiť si záznamy“. Neraz používame vetu: „Odpustil som ti, ale nezabudnem ti to.“ Práve pred týmto nás Pavol varuje. Láska si nepripomína spôsobené krivdy, nerobí si o nich záznamy so zámerom niekedy ich v budúcnosti využiť. Láska ukladá do svojho srdca dobro.

Neteší sa z neprávosti

Grécke slovo „adikía“ označuje také správanie človeka, ktoré nie je v súlade so spravodlivosťou. Znamená to prestupovať prikázania. Vo Svätom písme ide často o útlak, krivdu alebo nepravosť, ktorá nesie sociálny rozmer. V Starom zákone jestvovali tri kategórie osôb, ktoré pre svoju bezbrannosť boli indikátorom spravodlivosti: vdova, sirota a cudzinec. Predovšetkým v prorockých knihách vystupuje Boh ako obranca ich práv, lebo často boli prvým terčom nespravodlivosti. Človek sa nemôže tešiť, ak okolo neho žijú ľudia, ktorí sa nedokážu do-

volať spravodlivosti. O strate ľudskosti môžeme hovoriť všade tam, kde sa človek teší z nešťastia iného, aj keby to bol nepriateľ.

Raduje sa z pravdy

Ak v predchádzajúcom výraze Pavol prizvukuje, že láska sa nemôže nečinne pozerať na páchanie krivdy, teraz naopak vyzýva k spoluúčasti na radosti. Grécke sloveso „syncháiro“ sa skladá z dvoch častí – z predpony „syn“, čo znamená „spolu“, a zo sloveso „cháiro“ – „radovať sa“. Láska je úprimnou spoluúčasťou na šťastí toho druhého. Neraz sa nám stáva, že dokážeme plakať s tými, čo plačú, ale už menej sa dokážeme radovať pri úspechoch iných. Pre Pavla je predmetom spoločne zdieľanej radosti pravda. Láska totiž nepotrebuje nič skrývať, deformovať alebo predstierať. Ponúka sa taká, aká je – čistá a bezbranná.

Všetko znáša

Pri jednotlivých vlastnostiach lásky Pavol zdôrazňuje totálnosť lásky opakovaním gréckeho slova „pán“ – „všetko“. V láske nejestvuje čiastočnosť. Buď lásku máme, alebo ju nemá-

me. Nejestvuje polovičatá láska. Grécke sloveso „stégo“ má dva významy. Prvý znamená „znášať, vydržať“. Pavol toto sloveso používa už v 1 Kor 9, 12: „*Všetko znášame, len aby sme nepostavili prekážku Kristovmu evanjeliu.*“ V tomto zmysle láska dokáže zniesť všetky urážky a neprestáva milovať napriek ťažkostiam, ktoré sú jej kladené. Druhý význam gréckeho slovesa „stégo“ je „prejsť mlčky“. Ide o spoločný pôvod so slovom „stége“ = strecha“. Znamená to, že láska nevyháňa hriechy druhých, ale je ich prikrýva, tzn. je diskrétna. Pri pokleskoch druhých sa máme usilovať o ich nápravu diskrétnym spôsobom. Nemáme ich vystaviť zahanbeniu na verejnosti. Spomeňme si na slová Pána Ježiša, ktorý nás vyzýva, aby sme brata napomenuli medzi štyrmi očami (Mt 18, 15). Žiaľ, ako často na to zabúdame.

Všetko verí

Grécke sloveso „pistéuo“ znamená „veriť“, ale môže mať aj význam „dôverovať“. Láska k Bohu znamená mať plnú dôveru v jeho slovo. Láska k ľuďom vyžaduje od nás povinnosť myslieť si o druhom to najlepšie. Podozrieva-

vosť a pochybnosti nie sú znakom skutočnej lásky. Učme sa druhým ľuďom dôverovať. Podľa stupňa dôvery sa meria aj naša láska. Udelením našej dôvery druhému prenášame na neho zodpovednosť a rešpektujeme jeho slobodu. Vtedy odpoveď na našu dôveru nebude povinnosťou, ale slobodným rozhodnutím. Vždy je však potrebné vidieť aj druhú stranu dôvery. Nejde totiž o slepú dôveru. Dôverovať v tých situáciách, kde je evidentné, že naša dôvera bude neprijatá, ba dokonca zneužitá proti nám, nie je prejavom lásky, ale hlúposti. Dôvera totiž predpokladá dobrú vôľu u druhých.

Všetko dúfa

Grécke sloveso „elpízo“ znamená „dúfať, vložiť nádej“. Zlyhania a poklesky sú súčasťou nášho života. Podstatou kresťanskej lásky je optimizmus, že dobro sa uchyťí aj v živote tých, ktorí sa dopustili pokleskov. Boh nám dáva vždy nový začiatok. Napodobňujme ho aj tým, že „nelámeme nad druhými palicu“. Keď naši blížni vidia, že neprestávame dúfať v ich zmenu k lepšiemu, pohýna a zaväzuje ich to ešte k väčšej duchovnej práci na svojom charaktere.

Všetko vydrží

Grécke slovo „hypoméno“ znamená „vytrvať, zostať stáť“. Do života prichádzajú nielen radostné chvíle, ale aj skúšky, problémy, ťažkosti. Láska nerezignuje, nezuteká pred prekážkami. Novozákonné texty na viacerých miestach zdôrazňujú potrebu vytrvať verne vo viere v Krista aj v ťažkostiach. „Kto vytrvá do konca, bude spasený“ (Mk 13, 13); „Ale ak dobre robíte, a predsa znášate utrpenia, je to milosť pred Bohom“ (1 Pt 2, 20); „Blahoslavený muž, ktorý vydrží skúšku, lebo keď sa osvedčí, dostane veniec života, ktorý Boh prisľúbil tým, čo ho milujú.“ (Jak 1, 12)

Dynamizmus lásky

Keď hovoríme v kresťanstve o láske, často sa myslí na chudobných, chorých alebo núdznych. Ale dať chlieb alebo odev núdznemu je prejavom charity. Tento výraz pochádza z gréckeho slova „cháris“ – „milosť“. Hymnus neobsahuje tento pohľad na lásku. Pavol neospevuje ani lásku priateľov, ktorých spájajú rovnaké záľuby alebo spoločné zážitky, čo v gréčtine vyjadruje slovo „filía“. Pavol nehovorí o láske, ktorá navzájom priťahuje muža a ženu, čo gréčtina

označuje výrazom „éros“. Pavol hovorí o láske, ktorá sa dáva a prijíma ako dar, ktorá nezávisí od citového rozpoloženia alebo sympatie osoby. Preto ju označuje gréckym slovom „agápe“. Čo tento grécky výraz znamená? Na prvý pohľad by sa zdalo, že Pavol má na mysli lásku k blížnemu, ale v hymne sa výraz spája s ďalšími dvoma božskými čnosťami – vierou a nádejou: *„A tak teraz ostáva viera, nádej, láska, tieto tri; no najväčšia z nich je láska.“* (1 Kor 13, 13) Pavol teda hovorí o tej najvznešenejšej forme lásky, ktorá má svoj prameň v Bohu. Pre Pavla je jedine láska skutočným meradlom kresťanského života. *„Ale ak niekto miluje Boha, toho Boh pozná.“* (1 Kor 8, 3) Láska, o ktorej rozpráva, nie je rozdeľujúca, tzn. alebo Boh, alebo blížny, ale zahŕňajúca, tzn. láska k Bohu poháňa k láske k blížnemu.

Môžeme teda povedať, že hymnus oslavuje lásku, ktorá má svoj pôvod v Bohu, z ktorej sa nevyhnutne rodí láska k blížnemu. Preto Pavol zakončuje vlastnosti lásky zvolaním: *„Láska nikdy nezanikne!“* (1 Kor 13, 8). Ale ani to ešte Pavlovi nestačí. Nadychuje sa k poslednému veľkému vyznaniu. Ak už láska na tomto sve-

te nás naplňa pocitmi šťastia a vďačnosti, aká potom musí byť nádherná večná, najčistejšia láska, ktorou je Boh. Apoštol tento rozdiel prirovnáva k zrkadlu. Teraz vidíme nejasne a poznávame iba čiastočne, a predsa sú to nádherné lúče lásky, ktoré môžeme v živote zažiť. Vo večnosti budeme vidieť z tváre do tváre a budeme poznať úplne. V spočinutí v Bohu spoznáme a ponoríme sa úplne do tej Lásky, ktorou sme od večnosti milovaní.

Praktické cvičenie

V práci so Svätým písmom medzi mladými som sa naučil zaujímavému čítaniu tejto Pavlovej vznešenej cesty. Skúste si prečítať jednotlivé vlastnosti lásky takým spôsobom, že namiesto slova „láska“ vložíte svoje meno. Napríklad „Peter je trpezlivý“; „Tomáš je dobrotivý, nezávidí...“; „Anna nie je sebecká, nerozčuľuje sa...“ Takéto čítanie Božieho slova môže poslúžiť ako spytovanie svedomia. „Skutočne som trpezlivý? Nevypínam sa nad ostatných? “ atď.

Zaujala ma ešte aj iná možnosť, na ktorú ma upozornil jeden vzácny človek a pochádza z knihy „Zlodejka z Korintu“. Jej autorkou je Tes-

sa Afsharová. Pôvodne sa narodila v moslimskej rodine. Keď mala 20 rokov, konvertovala na kresťanstvo. Ide o román, v ktorom sa dej odohráva v 1. storočí po Kr. v Korinte, do ktorého príde apoštol Pavol s kresťanským posolstvom. Tessa Afsharová opisuje vznik hymnu na lásku románovým spôsobom. Apoštol Pavol sa prihovril zhromaždenému spoločenstvu: „Zatvorte oči. Zažmúrite a myslite na osobu, ktorú z celého srdca ľúbite. A teraz porovnáme svoju lásku s Božou. Povedzte tomu, koho milujete: Moja láska k tebe je zhovievavá. Nikdy som k tebe nebol netrpezlivý, ani slovom, ani skutkom. Moja láska k tebe je dobrotivá. Za roky, čo ťa poznám, som o tebe nevyriekol jediné krivé slovo, nenašla mi o tebe jediná neláskavá myšlienka. Nikdy som ti nezávidel. Nikdy som nežiarlil na tvoje schopnosti ani na to, čo vlastníš. Necítim hnev, ak tráviš čas s inými a prejavuješ im náklonnosť. Nikdy ti nevyčítam krivdy, ktorých si sa voči mne dopustil. Vymazal som ich zo srdca aj zo spomienok.“ Skúste takto prakticky čítať Božie slovo a aplikovať ho na svoj život.

NA ZÁVER

Keď apoštol Pavol hovorí o láske, má na mysli Božiu aj ľudskú lásku. V srdci jeho ohlasovania je vykupiteľská láska Boha Otca, ktorú zjavil v Ježišovi Kristovi. Najväčším výrazom tejto Božej lásky k nám je obeta Pána Ježiša na kríži na odpustenie našich hriechov: „*Ale Boh dokazuje svoju lásku k nám tým, že Kristus zomrel za nás, keď sme boli ešte hriešnici.*“ (Rim 5, 8) Pre Pavla je ponorenie sa do tejto zachraňujúcej Božej lásky základom celej jeho teológie a etiky. Všetko, čo robí človek, má byť výrazom lásky: „*Nech sa všetko medzi vami deje v láske.*“ (1 Kor 16, 14) Pre apoštola Pavla je láska prvým ovocím Ducha Svätého: „*Ale ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť...*“ (Gal 5, 22) Hovorí, že najlepším vyjadrením viery je činná láska (porov. Gal 5, 6). Medzi vierou a láskou preto jestvuje neoddeliteľné puto. Nech táto jednota viery a lásky charakterizuje aj našu cestu.

František Trstenský
Vznešenejšia cesta
Pavlova cesta lásky

© František Trstenský 2020